

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu priu domnii co-
ectori.

Nr. 10.

Brasiovu 15. Maiu 1877.

Anulu X.

Sumariu: O lacrima ferbinte. (Urmare). — Romanulu in poesi'a sa poporale. (Urmare). — Ceva din cunoscintele me-
teorologice. (Urmare.) — Hygien'a sanetatea. — Bibliografia.

O lacrima ferbinte.

• (Urmare.)

(Amvonulu.) Beseric'a romana unita, santulu
Sionu alu Domnului, imbrace-se in doliu profundu,
cà-ci crudel'a mórte o despartí cu neindurare de an-
tesemnanulu si corifeulu archipastoriloru sei! Multu-
cercat'a natiune romana planga cu amar, cà-ci ale-
sulu ei, alesulu provedintiei, carele cu o asia taria
adamantina stetea la gubernaclulu naiei ei sbuciumate
de valuri, a incetatu de a-i mai tinde sprigiún'a in-
tieleptiunei sale! Gelésca totu natulu sinceru alu ro-
manimei, pentru-cà din pleiad'a anteluptatoriloru sei
unu lucéferu multa-stralucitoriu si-a subtrasu radiele
sale pentru totu-déun'a, a apusu in recele mormentu!

Ecselenti'a sa parintele mitropolitu alu Albei-Iulie
Ales. Sterc'a-Siulutiu de Carpenisiu, dupa unu
morbu de pucine dile, in 7. Sept. a. c. repausà in
Domnulu in resiedinti'a sa mitropolitana, provediutu
fiindu cu santele sacramente ale moribundiloru si
numerandu ani ai vietiei sale 74, ér' cá pastoriu su-
fletescu 53, dintre cari 3 ani sierbí in vini'a Domnu-
lui Sabaot cá episcopu si 14 cá primulu mitropolitu
alu restauratei mitropolie rom. gr. cat. a Albei-Iulie.
Inmormentarea-i splendida, cu care ocasiune se pre-
lese si testamentulu iubirei sale, se tienù in 10. Sept.,
asistandu la ea prea luminatii parinti episcopi dr. Al.
Dobr'a si dr. I. Vanci'a, cumu si preotime si popo-
rime nenumerata, intre carea multi si din partile de-
partate ale Oradei, Ghierlei, Sibiiului, Fagarasiului,
si de pre aiurea alergara, spre a dá marelui mortu
onórea cea din urma. Ér' remasitiele-i pamentesci nu
se depusera dupa datina in cript'a episcopésca, ci
in cimiteriulu orasiensescu in mormentu propriu, pen-
tru-cà multiamitóri'a posteritate si prin unu visibilu
monumentu redicandu, se i eterneze memori'a binecu-
ventata.

Meritele neuitatului archiereu adormitu in Dom-
nulu pentru biserica, tronu, patria si omenime, le
documentéza de ajunsu recunoscinti'a, ce o secerase
din partea acestora prin denominatiunea de comite
romanu, prelatu domesticu si asistente alu scaunului
pontificiu, actualu consiliariu de statu int. alu M. Sale
c. r. apost., comendatoriu alu ordin. Leopoldinu, ca-

valeru alu ordinului corónei de feru clas'a I. si alu
ordinului Franciscu-Iosefinu de cl. II., vicepresiedinte
ordinariu alu societatei parisiane pentru stergerea ne-
gotiatoriei cu sclavi, membru fundatoriu alu asociat.
rom. trans. pentru literatur'a rom. si cultur'a popo-
rului rom. scl.

Ce se dicemu apoi in specialu despre meritele-i
castigate pre langa caus'a charei nóstre natiuni? Ace-
le sunt prea cunoscute, pentru-cà suntu striusu legate
cu próspet'a istoria a regenerarei romaniloru din Au-
stri'a. Virtutiele-i patriotice, care au culminatu in-
tr'unu caracteru de feru si o intrepiditate eroica, ori
unde si ori candu se tractá de asecurarea si aperarea
drepturiloru poporului seu, au fostu virtuti rare, si
parintii le voru eredi filorulu sei din generatiune in
generatiune cá pre unu atare modelu de imitatu, alu
carui lustru nu se va invecbí nici odata.

Se impresoràmú dreptu aceea credentiosii si co-
natiunallii sei din patru ànghiuri cu amóre si reve-
rintia fiésca osementele-i recite, dicundu din ànime
sinceru iubitórié: Pauséza in pace, mare archipastoriu
si romanu mare; Domnulu mortiei si alu viétiei,
Ddieulu popóralorulu, te faca partasiu bucurielorulu ce-
resci!

„Sit ei terra levis!“

(*Famili'a.*) *La mórtea mitr. Alesandru Sterc'a-Siulutiu.*

(† 7. Sept. 1867.)

O! tíera multu cercata, Ardealu pamentu de gele,
Incinge-ti doliu negru si plange intristatu, —
Cà-ci fiulu teu celu dulce, iubitulu gintei mele,
Alesulu provedintiei acum a repausatu!

Grabescé négra scíre si sbóra 'n departare
La fratii mei de-unu sange din Tis'a si Balcanu,
Si spune-li cu lacremi dorerea ast'a mare,
Se planga d'inpreuna toti fiii lui Traianu!

Pe ceriulu romanimei pleiad'a cea de stele,
Acum e mai saraca, nu mai lúcesce asia;
Cà-ci éca-te se stínse o stea ce între ele
Suavu ne incantase si multu frumosu lucea.

Se franse dara stelpulu maretiu si multu potiate,
Se ruinà in fine colum'n'a de granitu,
Ce 'n zidulu romanimei strivitu de eleminte
Atàti ani cu taria a statu si a servitu.

Că-ci elu a fostu acela, ce 'n asta lume mare,
Mai multu decâtu pe tôte, iubea natiunea sa;
Si elu a fostu barbatulu celu scumpu si dragu pe care
Mai multu decâtu pe altii natiunea-lu adorá.

A fostu si nu mai este! . . . Campiile strabune,
Si codrii, muntii suna de-unu gemetu dorerosu;
Er Muresiulu cu Oltulu, cá dóue sorori bune,
Plangându cu multa gele alérge 'n vale josu.

Si tóta romanimea, pe unde scirea sbóra,
Cu voci de milióne asia va suspiná:
„Repausa 'n pace! Fia tierin'a ta usióra!
Si binecuventata 'n veci suvenirea ta!“

Iosifu Vulcanu.

Umbreloru pie a prea-santit. nostru archiep. si mitrop.

Alesandru conte Sterca'Siulutiu de Carpenisiu etc.,

repausatu in Domnulu in 7. Sept. st. n. an. 1867.

(Improvisatu, si cantatu de chorulu armonicu cu ocaziunea
inmormentarei serbate in 10. Sept. 1867.)

Turm'a pasce in vaile frumóse
Redimate prin unu mnelu junghiatu;
Domnulu turmei in culmile pompóse
Cu pastoriu-i 'se afla 'ndestulatu.
Dupa trude si-ani de ingrigire
Domnulu chiama pe pastoriulu seu,
Cá se-i dee drépta resplátire
Sub olivi in campulu eliseu.

Solulu astu-feliu, fara de-amanara,
Implenesce ce i s'a comisu:
„Vino Dafne! Domnulu cu-indurare
Te rechiamá intr'alu seu paradisu.“
„Spune tu ministrule Gavriila!
Inaintea tronului divinu
C'am ajunsu abia langa-o movila,
Ce desparte binele de chinu.

Candu Stapanulu turmei me alese,
Vaile-astea tóte au inverditu
Flori manóse langa-o lalta dese,
Hrana turmei blande-au resaritu,
Dar zefirulu, solule Gavriila!
Rou'a, tempulu celu bunu s'au curmatu;
Numai colo preste cea movila
Nurimentu e mai imbelsugatu.

Se-mi tramita dar dile mai multe,
Cá se-mi trecu turm'a unde am doritu
Numai atunci — cu gene mai carunte —
Voi veni cu sufletu linistitu.“
Voj'a cca de susu e neschimbata,
Er destinulu turmei ascuratu.
Spre 'naltime deci numai te gata.
Asta-i legea ce o amu capatatu.

Turm'a pasce in vali mai vestedite
Printre spini ce-o smulgu si chinuescu;
Éra Dafne cu ósa 'n betranite
Au apusu in Domnulu celu cerescu.
Sunetulu cá fulgerulu strabate,
Cá pastoriulu pre ai sei parascesce.
Toti la ruga, capete inchinate,
Turm'a intréga pre Elu-lu gelesce.

Provedentia santa si indurata!
Ce presentulu 'lu legi de unu venitoriu,

Sórtea nóstra trista asta-data
O concrede unui bunu pastoriu,
Care, ca-si Siulutiu — bunu parinte —
Cá si Moise alu lui Israilu,
Sub decretele cele prea sante
Se ne tréca in mangaiosu asilu.

N. S.

Pietate càtra archiereulu Siulutiu.

Prea tristulu telegramu alu Gazetei Nr. 67 an.
1867, cá in vestmentulu doliului anuntia perderea cea
adencu suferita a antemurului natiunale Siulutiu,
rechiamá in opidulu nostru Orlatu la seriósa medita-
tiune pietatea nutrita in fi sufletesci càtra prea ve-
nerandulu loru Mecenat — acuma fisicesce dis-
parutu!

Atare pietate s'a doveditu indata prin tristulu
tonu funebrele alu campaneloru din 8 pana in 10.
l. c. si inaintea altariului ddiescu in diu'a taliarei ca-
pului st. Ioanu, pentru reasiediarea sufletului in do-
mnulu adormitului anteluptatoriu alu natiunei romane,
mitropolitulu Alesandru, in corturile santiloru si
dreptiloru.

Ceremoni'a formalei inmormentari funebrele a-
companiata de condolinti'a filoru prea-piosi, ne puse
in lacrima; dar lacrimile in scurtu devenira peraie,
candu dn. preotu locale P. Bradu de pre amvonu cu
vocea'i tremurenda schitiá notiile principale din viéti'a
Esel. sale; fatigiile, luptele, perderea profundu simti-
vera, iubirea. extraordinaria etc. etc., proprietati ca-
racteristice, pentru natiunea sa, de care, cumu dise
repausatulu parinte nu de multu — numai mórtea
'lu potú despartí!

La plansu si jale ne rechiamá cuventulu amvo-
nului pentru stralucitulu lucéferu alu sermanei nóstre
natiuni romane; la ingenunchiare si rugatiuni fierbinti
càtra Ddieulu dreptatii natiunale, de un'a parte se'lu
odichnéscá in sinulu lui Avramu, cá perfectu impli-
nitoriu datorintiei si misiunii sale pamentesci; de
alta parte se ne tramita unu altulu cá Alesandru,
care cu aceeasi fidelitate se continue lupt'a santei
cauze natiunale, nesuindu la eluptarea ei mantuitória.

Incheiandu prea trist'a serbatóre cu: In veci
pomenirea lui si memoria 'i eterna! e ro-
gata onor. redactiune a primí spre publicare prea
neinsemnat'a recunoscintia a filoru sufletesci facia cu
Erculele natiunale, spinele in ochii celoru ce urescu
dreptatea! Te-ai dusu din midioloculu nostru mare
romane si mare pastoru, inse principiale tale si lupt'a
ta o aruncamu cu solidaritate toti romanii cei ade-
verati pe umerile nóstre, si francheti'a ta va fi si
arm'a nóstra, pana cându vomu reesi cu recunóscerea
drepturiloru nóstre politice natiunali in tóta mesur'a
loru! Spiritulu teu remane cu noi! Fi binecuventatu!

Papiu.

Parastasu!

Margau, 17. Sept. 1867. Dupa primirea pré
tristului telegramu ce sbuciuma si sfasia ânimele la

totu natulu romanu prin perderea cea prea timpuria a prea santitului parinte si mitropolitu Alesandru Sterc'a-Siulutiu, din pietate catra venerata'i si santit'a persóna indata s'a facutu dispusetiune spre tienerea parastasului — ce in 15. Sept. s'a si serbatu dupa prescisele ritualului nostru orientale cu un'a mare dorere pentru intrég'a poporime locale.

La sunetulu celu mai tristu cá alta-data alu campaneloru, poporulu cu fetiele funebrale si cu ochii lacrimandi, micu cu mare alergara la sant'a biserica spre a aduce rogatiuni fierbinti cerescului parinte pentru odichn'a si repausulu linu alu Escel. sale prea bunului parinte si mitropolitu!

Dupa finirea ceremoniei funebrale de cátra filii celi credintiosi — parochulu locale dn. Ales. Fodoru — tienù unu cuventu funebrale pentru una asia perdere nerecompensaverá — descriendu cu colórele celea mai viue meritele si sacrificiale Escel. sale depuse pre altariulu natiunei — si pre sublimelne sanctuarie ale cerescului parinte, — alu caruia archiereu prea devotatu a fostu.

Luptele celea continue si representatiunile cele multe, ponderóse si momentóse, atátu pentru apararea dreptului canonicu, si tienerea in vigóre a anticeloru datine orientale, cátu si pentru prosperarea natiunei, pre care o stimá preste tóte, voru servi de celea mai eclatante si memorabile documente in analele natiunei romane.

Intréga natiunea romana deplange mórtea prea santului parinte si mitropolitu! cá a unui regeneratoriu si mare Mecenate alu seu, cá-ci tocma acumu, candu nai'a natiunei e aruncata intre valurile furibunde — s'a dusu — ne-a parasitu — in ingrigire si intristare pentru venitoriulu necunoscutu.

Deplange'lu, scumpa natiune! cá-ci aparatoriulu teu celu mai ferbinte a apusu, si vocea lui cea sonora, ce erá totu-déuna: „Numai mórtea me póte despartí de natiune,“ a incetatu. — Veniti cu totii se ne imbracamu in doliu si cu zelulu si staruinti'a lui pentru natiune, si se ne inchinamu cu adenca veneratiune santei lui umbre dicundu: Fie'ti grandevule archipastore si Mecenate repausulu linu si memori'a eterna!
D. . .

(Concord'a.) Memori'a mitrop. Ales. Sterc'a-Siulutiu.

De pre orizontulu natiunei romane unu lucéferu splendidu — o stéa conduceria — au apusu. Viitoriulu e intunecosu, si o lumina poternica s'a stinsu! Alesandru Sterc'a-Siulutiu de 40 de dile s'a mutatu dintre noi in patri'a eternitatii, in patri'a egalitatii si a libertatii, sub stendartulu carora s'a luptatu aici pe pamentu. Biserica a imbracatu doliu; natiunea jelsece!

Adi la 40 de dile dupa mórtea neuitatului mitropolitu s'a celebratu parastasulu in capital'a Transilvaniei. La 10 óre inainte de amédi a intonatu campanele in turnulu bisericei gr. cat. chiamandu pre totu sufletulu de romanu se-si depuna ultimulu oma-

giu repausatului mare romanu. Tonulu campaneloru asia jalnicu vibrá printre zidurile vechi! ele au adunatu unu publicu frumosu, care cu ochi lacrimatori, cu ànima franta au asistatu la trist'a serbatóre. Inteliginti'a romana din Clusiu au aratatu cá se pórtá cu o suvenire piia, cátra acei mari, carora li multiamesce natiunea esistinti'a sa. — Oficialii romani dela tribunalulu supremu, dela guvernulu regescu in frunte cu Escel. sa V. Popu, ilustrit. sa cons. Bolog'a, ambi consiliarii de scóle si ceialalti fara deosebire confesionale au lautu parte in corpore. O canuna frumósa de dame si damicele, cari erau imbracate in negru. Tenerimea dela academi'a juridica, dela gimnasiile din locu si dela institutulu chirurgicalu — unitu neunitu — cu acést'a ocaziune a imbracatu doliu si asia au asistatu.

Parastasulu s'a celebratu intr'o linisce profunda, care vení in armonia doioáa cu cantarile jalnice si cu suspinurile doreróse. Toti simtiau perderea mare, tóte aveau ce plange!

Dupa sfirsitul ceremoniei rever. dn. protopopu Pamfilie cu cateva cuvinte surprindetórie a descriu viéti'a nemoritoriului mitropolitu. Au aratatu faptele si jertf'a — ce a facutu pentru desvoltarea, prosperarea si inflorirea bisericei si a natiunei. Au aratatu marea perdere, ce au ajunsu pe natiunea intréga. — A fostu snprindetória scen'a, candu oratorele a rostitu pasagiulu: „Oh, mórte, mórte! de nu a-si fi supusulu lui Ddiu si de nu a-si crede in prevedinti'a cerésca, me a-si resculá in contra ta! Me-asi conjurá cu poterile ceresci — séu si cu cele demonesci, numai cá se te potu sugrumá; cá-ci ni-ai rapitu iubitululu parinte, ni-ai rapitu ornamentulu bisericei, decórea natiunei! Deci nu potu iubitorulu decátu se plangu. Plangeti cu totii, cá aveti pentru ce!“

Si in adeveru au plansu totii cáti erau de facia. Erá unu momentu sublimu! Serbarea s'a facutu cuvenita marelui repausatu. — Apoi s'a despartitu publiculu cu ànima usiorata, cá-ci si-a implinitu ultim'a datoría cátra acela, care s'a mutatu dintre noi; inse memori'a i va traí in eternu si va fi binecuventata de posteritate.

Natiunea care isi scie stima barbatii cei mari, e démna de viétia — si are inca viitoriu. In viéti'a popóraloru se ivescu barbati, cari in impregiurari fatali le conducu si le decudu viitoriulu inainte. Dupa legile naturei trebue se se mute dintre ele, inse geniulu loru priveghiéza asupra loru si li arata calea salutaria. Natiunea romana inca au avutu barbati mari, alu caroru geniulu priveghiéza asupra nóstra si ne va conduce la destinata! Barbatii, tinerimea care sciu stimá memori'a mariloru nationalisti — voru sci — si voru avé curagiu de a le urmá si faptele! Se plangemu cu totii, cá-ci perderea e nespusa — se-i binecuventamu memori'a; — inse se nu desperamu! Se-i urmamu esemplulu; cá-ci ideile — marelui romanu — trebue se triumfeze! Pentru-cá sunt sante,

sunt ideile spiritului nou, — ideile civilizației moderne!

Clusiu 19. Nov. 1867.

Cuventu funebrele, ținutu la inmormentarea prea san-
ției sale mitrop. Alesandru Sterc'a-Siulutiu

in 10. Sept. 1867, de Artemiu Alexi, ștud. in cl. a VIII.

Prea trista adunare!

Permiteti-mi ve rogu, de a ve dá asta numire, că-ci déca ânim'a romanului astadi nu simte dorere, déca ea astadi nu plange si nu sangeréza de ran'a ce a primit'o — atunci vai, nici odata nu va sangerá.

Romani din 4 anghiuri veniti si lacrimati; vai, lacrimati pre mormentulu acestui bunu parinte, pre mormentulu unde se astruca osamentele mentorului natiunei romane! . . . Veniti, că-ci ânim'a vóstra erá scutul lui, éra ânim'a sa alu vostru! Veniti cu totii voi nepotii lui Traianu, dara inainte de a ve apropia de acestu locu, aruncati incaltiamentulu pi-tiúreloru vóstre, că-ci locul unde pauséza martirulu natiunei e locu santu!

Oh! di fatale! . . . Oh! anu si seculu nefericitu! Cu multu mai bine aru fi fostu, déca sórele nu le-aru fi luminatu; cu multu mai bine aru fi fostu, déca tu nu existai! că-ci vai, e dorerosu pentru fii unui parinte, candu acela nu mai este; dara câtu de dorerosu e pentru una natiune, candu a muritu parintele ei, câtu de dorerosu pentru unu poporu, candu scutul lui aparatoriu nu mai esista; câtu de dorerosu pentru patria si omenimea întréga, candu unu idealu alu virtutiloru, unu idealu alu dreptatiei, bunatatiei si iubirei de omenime s'au stinsu dintre cei vii!

Si dupa atâtea fatalitati si asta trebue se mai fia? Dupa atâtea nefericiri si loviri ale sortiei, ce natiunea romana avú ale suferi in acestu anu, si asta mai restá cá se se impla cup'a amareloru suferintie? Au trebuitu se móra parintele natiunei? Au trebuitu cá natiunea romana se remana orfana? Trebue cá aparatoriu care pana la tronul a dusu plangerile si suspinele nóstre, se se despartia, se ne paraséscá pre noi! . . . Oh! de trei ori di nefericita pentru scump'a natiune, tu in ânimele nóstre totu-déuna vei desteptá cele mai triste su-veniri, aducândune aminte, ca in'tine Siulutiu prea bunulu parinte s'au inmormentatu. Dar' ce dicu Siulutiu s'au inmormentatu? Oh! nu! că-ci maretiele lui fapte esista si voru esistá pana candu va traí pitioru, si va palpita ânima de romanu, pana candu se va vorbi limb'a acésta, care e dulce chiaru cá si ceriulu sub care traimu. Stranepotii nostrii preste mii de ani voru vorbi despre densulu in legendele ce le voru enará nepotiloru loru. Elu si-a castigatu tesaurulu celu mai pretiosu, pre care nici tempulu nici rugin'a nu-lu consuma, nici furii nu-lu potu furá, si acesta este eternisarea numelui seu!

Si vai, se me incercu cu óre a insirá maretiele fapte ale acestui prea bunu parinte? Ah nu! că-ci vocea 'mi e prea debila, si acésta nici fantasi'a, nici dibaci'a séu scienti'a óre-carui muritoriu nu o aru póte face. — Amintescu numai, cá densulu a fostu unu tramisu alu ceriului pentru natiunea romana, a fostu unu Mentoru, unu muru aparatoriu, nnu lucéferu stralucitu, care ne-a luminatu si condusu pre noi, a fostu dicu, dara acumu vai, nu mai este, natiunea romana pre parintele Siulutiu nu-lu mai are in sinulu seu; poporulu romanu pre care tu atátu 'lu ai iubitu, câtu ai disu cá numai mórtéa te va despartí de densulu, acumu nu se mai póte falí inaintea lumei cu scumpu numele teu, acumu te jalesce, te plange. Privesce numai in juru la cei ce din tóte anghiu-rile patriei au venitu se-si ia dela tine ultimulu adio de pre pamentu, cumu le inundéza pre obraze lacrima de superare, de dorere.

Plange, plange sermana natiune, că-ci fii tei suntu orfani, plange si jalesce, că-ci Siulutiu nu mai este; plange si tu maretiu campu alu libertatiei, că-ci ai perdutu pre unu fiu adevératu alu teu. Plangeti si voi divine palestre ale museloru, voiu tesaurulu celu mai pretiosu alu natiunei, cá ati perdutu pre unu parinte, unu Mecenate alu vostru! Iar' voi superbi fii ai Romaniei totu-déuna candu veti trece prin acestu locu, prin Rom'a mica, aduceti-ve aminte de Siulutiu, si inainte de a trece in campulu libertatiei, veniti la acestu mormentu, ve inchinati lui si-lu udafi cu lacrima!

Permiteti-mi prea trista si ilustra adunare, cá in numele junimeii natiunei romane se-mi fia iertatu a'i dice, se'i fia tierina usióra! Adio, parinte bune! adio! tu te duci, ér' pre noi ne lasi orfani, dar' suvenirea ta va remaná eternu scrisa cu litere aurie pre fragedele foitite ale ânimei nóstre, — va fi superbu totu romanulu cu scumpu numele teu, si natiunea întréga pentru faptele si bunatatile tale te va glorificá, pen-tru-ca intru apararea drepturiloru natiunei nu te-ai infricatu nici de mórté, nici de mani'a si disgrati'a puterniciloru. Tu te duci, ér' spiritulu teu celu blađdu a sboratu la regiunile ceresci, la umbrele stramosiloru, la umbrele lui Klein, Sincal, Maioru, Barnutiu, póte spre a ve consulta despre venitoriu-lu si trist'a stare presenta a natiunei nóstre; ér' noi te rogamu pre tine maretia umbra, se nu uiti nici acolo de orfan'a ta natiune . . . da suspinurile si plangerile nóstre inaintea tronului cerescu, si róga pre atotu potentele se mai tramita genii si mentori aparatori, lucéferi splendidi, apostoli consolatori in necasuri si doreri, unu barbatu care se fia demnu sucesoru alu teu!

Si in urma prea trista adunare si voi fii museloru, in-nainte de a ne departá din acestu locu, se-i dicemu din a-denculu ânimei unu ultimú:

„Se-i fia tierin'a usióra si memori'a eterna!

(Urméza partea a II-a.)

Romanulu in poesi'a sa poporale.

XV. Continuare: datinele si credentiele rom. de preste anu si ocazionali.

(Urmare.)

Nu mai pucinu interesanti si frapanti asemenari intre romanimea antica si moderna ne oferescu datinele ocazionali. Se consideramu numai câteva dela nascere, nunta si inmormentare. La nascerea copilului romanu apparu-la feréstr'a casei Ursitele, dupa credenti'a rom. mai generale trei la numeru, carile nou-nascutului i predícu noroculu, vicisitudinile si intregu cursulu viétiei; carile pre la Fagarasiu suntu acceptate a opt'a di cu unu taiariu de farina; unu pocalu de apa si oleu de lemnu puse pe més'a asternuta;¹⁾ si pre carile mósi'a, déca duce una viétia cuviósa, le aude si vede si póte reportá despre cele audite si vedinte. Cine se nu recunósca in aceste Ursite romanesci pre Parcele celoru vechi? Totu la nascere celi presenti, câtu ce potu, arunca una pétra dupa sine, dicéndu: „Acést'a in gur'a strigoiului!“ Cine se nu recunósca in datin'a acésta reminiscenti'a mitului despre Saturnu, ce si-inghitiá copilii, si fú mai in urma insielatu de mam'a copililoru si saturatu cu pietre invelite in fasie de copili?

¹⁾ Guil. Schmidt o. c., pag. 25.

Asemene memorabili datine, ce respira usu anticu romanu, aflamu si la nunta romanésca. Acumu neomisibili colaci de nunta, cari pana si in córnel boileru se acatia, ne aducu aminte pana sacrificiale a romanilor celor vechi numita „farreus panis,” prin care se inauguré logodirea si cununi'a.¹⁾ Dupa sacrificiu mirele si mirésa siedea cu capetele invelite pe doue scaune coperite cu piele de óie, cea ce aduce cu imbaltirea miresei romane. In dio'a nuntei casele si alte obiecte ale respectivilor se orná cu petéle, flori scl., buna-óra cumu ornédia romanii daciani cu pene, flori si marame pana si córnel boileru, ce tragu carulu mirelui si mirésii. Urmá auspicii, cari avea se pronuncie diverse formule salutórie si binecuventatórie, egali cu terfarii séu starostii nostri. Poporulu asceptá cu neastemperu dinaintea casei miresei, cerendu si pretendiendu pre nou-casatorit'a,²⁾ chiaru cumu facu romanii de adi, cari dinaintea portiloru legate cu lantiu de paia ale miresei pretendu prin una lupta mai indelunga de cuvente in versuri pre „capriór'a venata,” adeca mirés'a; apoi mirés'a óresi-cumu se rapiá si la romanii antichi, cá oduna-óra Sabinele, la ce asemenea pare a alude legatulu pórtii cu lantiulu de paia. Tacemu de fratii de miri indatinati si la strabunii romani (pueri patrimi et matrimi), trei la numeru, unulu ducéndu facl'a inaintea miresei, celi-alti doi luandu in midiulocu pre mire; si memoramu, cá ducerea miresei acasa se templá pre langa cantarea imeneului séu a cantului nuptiale, cumu e la noi asia-numit'a „gojire.”³⁾ Mai departe inaintea pórtii mirelui, ba si la cas'a miresei, mirele intrebá de acést'a, cá cine e, ce vre? lucru, ce asisidere are resunetu in dictionile polemice ale terfariloru nostri. Vestmentulu miresei se numiá si la romanii antichi „regilla,” dela regina⁴⁾, semnu, cá la romanii celi vechi inca erá mirele si mirés'a in acea di memorabile pentru eli considerati de „imperatu si imperatésa.” Dio'a nuntei nu erá indiferente, ci se alegea, precumu alegu si romanii nostri mai virtosu lunia si joia. Nou-casatorit'a si cununat'a la romanii daciani se uda cu apa, cumu se facea si la romanii stravechi intru simbolu, cá mirés'a se venia casta si curata la barbatu.⁵⁾ In fine, cá se trecemu preste

¹⁾ Gaius I. 112: „Farreo in manum conveniunt per quoddam genus sacrificii, in quo farreus panis adhibetur;” la Guil. Adolf Becker Gallus oder römische Scenen. Leipzig ed. 3. II. pag. 15—16.

²⁾ Catullus LXI. 76; 80: „Claustra pandite januae, prodeas nova nupta!”

³⁾ Varro Agath. la Non II. 749 si IV. 330: „Pueri obscenis verbis novae nuptae aures redurant.” Se dicea aceste „fescenninae,” „verba praetextata.”

⁴⁾ Isidor. Hispal. XIX. 25; Non. XIV. 13; cfr. Plaut. Epid. II. 2, 39: „Quid erat induta? an regillam induculam, an mendiculam impluviatam?”

⁵⁾ Paulus Diac. pag. 87 M: Facem in nuptiis in honorem Cereris praeferebant; aqua aspergebatur nova nupta, sive ut casta puraque ad virum veniret, sive ut ignem atque aquam cum viro comunicaret. Cfr. Serv. in Aeneid. IV. 104.

datin'a „unucropulni” de a dou'a di dupa cununia asia numitele „repotia” ale romaniloru antichi, scimu cu totii, cá se repetiescu si la romanii daciani, la cari noulu casatoritu in duminéc'a urmatoria dupa nunta aduna in locuinti'a sa pre socri, consangeni si alti amici spre a reinnoi óspetiulu nuntei;¹⁾ care apoi se mai repetiesce odata la cas'a parintiloru miresei, unde nou-casatoritii la vre-una septemana dóue dupa cununia se ducu „pe cale primaria.”

Si fiindu cá in viétia extremele adese-ori se atingu si bucuri'a in lumea acést'a e vecina cu intristarea, dela desfatarile actului nuntei se venimu la intristatiunile mórtii si inmormentarei. Aici inca se arata romanulu modernu a fi erede universale si legitimu alu strabunului seu romanu anticu. Aici inca já crediutulu presemnu alu mórtii, cantatulu buhei séu cucuveiceii, e comune strabuniloru si stranepotiloru.²⁾ Strabuni si stranepoti suntu de acordu intru a tangui sórtea celui remasu din templare neingropatu, de-óre-ce umbr'a unui atare dupa credinti'a romaniloru vechi ratecesce încóce si incolo, neaflandu calea cátra Hades; dreptu ce déca cineva intepiná vre-unu cadavru de omu neinmormentatu, celu pucinu aruncá pre elu de trei ori tierina.³⁾ Preste coppersieu romanii daciani dau si astadi una gaina négra, gain'a lui Esculapiu a anticiloru; éra in gur'a au in man'a mortului panu bani, cá se aiba cu ce solvi vam'a la trecatóri'a in imperati'a celoru fericiti, intocmai cumu credea si romanii celi vechi, cá sufletele repausatiloru au se platésca lui Caronu vama pentru trecerea preste fluviulu Styx, spre care scopu, dupa cumu documenta si scheletele antice romane desgropate in tempulu mai nou,⁴⁾ punea bani intre dintii mortiloru.⁵⁾ Prin une locuri din partile de mediadi-apusu ale Transilvaniei si prin Banatu poporulu nostru asiédia pini séu bradi dinaintea casei, in carea se afla mortii, alesu déca acest'a a fostu june ori juna, asisiderea si pre mortentu: una datina asta oserbata si la poporulu anticu romanu, cari inca asiediá inaintea casei si la

¹⁾ Fest. pag. 281: „Repotia postridie nuptias apud novum maritum coenatur, quia quasi reficitur potatio.” Donat. in Ter. Phorm. I. 1, 6 si Acron in Horat.: „Repotia dicuntur septimus dies, quo nova solet nupta redire ad parentes suos.”

²⁾ Ovidius Metamorph. V. 550: „Foedaque fit volucris venturi nuncia luctus, Ignavus bubo, dirum mortalibus omen.”

³⁾ Horatius Od. I. 28, 22 despre Archit'a celu innecatu canta:

„At tu, nauta, ne parce malignus arenae
Ossibus et capiti inhumato

Particulam dare, injecto ter pulvere curras.” Cfr. Propert. III. 7, 27. Vergilius Aeneid. VI 149 si 325.

⁴⁾ Raoul-Rochette in Mémor. de l' acad. royale des inscript., XIII. pag. 669; Braun Jahrbuch des Vereins von Alterthumsfr., Bonn 1851, XVII. pag. 110.

⁵⁾ Propertius IV. 11, 7 (cfr. Juvenal. III. 267):

„Vota movent superos; ubi portitor aera recepit
Osserat herbosos lurida porta rogos.”

rogalu mortului rami de cipresu si bradu, cestu din urma alesu la mai méseri, cá simbolu alu tristetiei si jalei si alu puterei intunerecului.¹⁾ Pe alocure se pune pane si vinu pre mormentu, mai virtosu la dio'a aniversaria a mortiei; consangenulu, ce pune aceste daruri, incongiura intre rogatiuni si oftari mormentulu, apoi vinulu versandu-lu pre mormentu, pana o donédia cutarui seracu; dupa acea mai incongiura mormentulu temeiandu intru acea credintia, cá in modulu acesta va se apere pre celu repausatu de vampiri.²⁾ Tóte aceste libatiuni pentru celi morti le facea si poporul romanu anticu: cenusi'a si spudi'a remasa dupa arderea corpului o stropiá si stingea cu vinu;³⁾ la asia numitele „ferie novendiali,” la „feralia” si „parentalia” in februaru vinulu 'lu torná preste urn'a cuprindiatória de cenusiele amate, celealte proaduceri le mancá;⁴⁾ la dioa aniversaria a mortului érasu aducea sacrificia pe mormentu (parentabant), cu care ocaziune pe acesta versá vinu, inca si lapte si alte fluide, dupa care urmá mésa séu óspetiu, buna óra cá comandarea si pomenele nóstre. Barbatii romani antichi pre iubirii loru mutati din viétia i jaliá lasandu-si barb'a si perulu netunsu,⁵⁾ sftericandu si vestmentele, abtienendu-se dela scalde, teatru si alte petreceri; asia 'si lasa barb'a si perulu si romanulu banatianu in semnu de doliu, amblandu tempu mai indelungu, pana si câte unu anu, in capulu голу.⁶⁾ Apoi cine nu scie, cá pre defuntulu romanescu 'lu deplangu mai pre totu-unde in trei dile, cumu si la conductulu funebrele „preficele” séu „bocitóriele,” pentru carele de multe ori si prin testamentu se despunu legate frumóse? Ci preficele cu dain'a laudarei mortului (laudatio funebris) e recunosenta de genuina romana antica. Pre urma spre completarea cátu mai posibilu a lucrului fia disu, cá antica romana e insasi apreciatíunea romanului dacianu „fia-i tierin'a usióra” („sit ei terra levis;” mag. „isten nyugtassa meg,” slav. „vicínaia paméti!”)

XVI. Continuare: credentie despre plante, animalie, sientie elementari.

Animaliele si plantele cele mai multe asisidere jóca rola in mitologi'a si respective in credentiele poporali daco-romane. Firea poetica, fantasi'a vivace

1) Plinius XVI. 10, 18: „Picea montes amat atque frigora, feralis arbor et funebri indicio ad fores posita.” M. Pompiliu o. c. pag. 15: „Bradule, braduti de jale, ce te légani asia tare?”

2) Schott, Walachische Märchen, pag. 303; cfr. Guil. Schmidt o. c. passim.

3) Tibullus III. 2, 19: „Et primum annoso spargant collecta Lyaco.” Cfr. Virgil. Aen. VI. 226. Plinius XVI. 12.

4) Varro L. L. VI. 13.: „Feralia ab inferis et ferendo, quod ferunt tum epulas ad sepulchrum, quibus jus ibi parentare.”

5) Svetonius in Octav. 23: „Barba capilloque summisso.”

6) In Romani'a amblá in secl. XVII. de comune cincideci de dile cu capulu голу. V. Diaconulu Paulu de Aleppo in Archiv. ist. a Romaniei. Bucuresci 1865, t. I. pag. 97.

a romanului le introduce in poesiele si naratiunil-sale poporali avendu graiu omenescu, cá in fabulele esopice la celi vechi, portandu intre sine dialogu amorosu cuculu si turturic'a,¹⁾ sioimulu cu flórea fragului,²⁾ discurendu oitiele lae cu pecurariulu,³⁾ vorbindu cuculu si mierl'a catra romanu,⁴⁾ disputandu-se bradulu cu teiulu,⁵⁾ agraindu pre eroii si eroinele baladeloru romane candu corbulu si sioimulu,⁶⁾ candu calulu, alesu murgu,⁷⁾ candu alte animalia domestice si selbatice; ba pana si muntii si fluvii si arborii si florile intendu la vorba cu poeticulu locutoriu alu romanticei patrie dintre Carpati.⁸⁾

Nu se póte negá, cá acestu faptu vedesce una trasetura stravechia in poesiele, credentiele si datinele romanesci. Parechia cu asta e asemenarea credentieloru romanesci referitóriu la animalia cu respectivele credentie ale romaniloru antichi. Asia amintiramu já, cá buh'a atátu la romanii celi vechi cátu si la celi moderni trece de presemnulu unei morti apropiate. Cuculu e consideratu mai pretotunde in romanime de una pasere misteriósa, ce are legature secrete cu sórtea omului; viersulu lui predice bine, cá la strabunii nostri, candu resuna de-adrépt'a, si din contra reu, candu se aude de-a stang'a omului; primu-i cantu de primavéra cu numerulu strigate-loru ne profetiesce numerulu aniloru, ce-i vomu mai traí, de unde si dical'a despre unu morbosu desperatu „i-a cantatu cuculu.” Rundunéoa, „gain'a lui Ddiu,” precumu 'i dice poporul, e metamorfosata din una féta tenera intru pedépsa pentru calumniari; si preste totu straformarile ómeniloru din pedépsa in animalie si plante se afla in credentiele poporului nostru mai asia de dese, cá in mitologi'a eleno-latina.

Desclinitu memorabili suntu in respectulu ultimu lupii si canii, despre cari poporul nostru crede, cá prin medie farmecatóriu unii ómeni se potu straformá, alesu in joí'a verde in numitele animalie, cari apoi alergandu pe campu si prin paduri, in turbarea loru ataca vite, ómeni si ori ce le ese inainte. Acestia suntu pricolicii, licantropii celoru vechi. Despre densi poporul nostru scie nará multe de tóte; intre alte pentru esemplu, cá una muiere intornandu-se dela biserica dintru unu altu satu impreuna cu barbatulu seu, acesta pe cale abatendu-se intr'una parte se preface in lupu séu cane turbatu, atacandu-si cá atare nevést'a, carea numai anevoia scapá de furi'a bestiei aparandu-se cu bráulu; ajungundu acasa, sosesc dupa ea si barbatulu, intre dintii caruia femeia cu uimire si ingrodire vede acatiate fire destramate din bráulu seu. Asemene istoria ne relata Petroniu in Prandiulu lui Yrimalchiu, in

1—4) Alesandri o. c., pag. 7, 31, 1, 298.

5) Sim. Fl. Marianu o. c., I. pag. 191.

6) Alesandri o. c., pag. 141, 172.

7) At. M. Marienescu Colende, pag. 113 scl.

8) Alesandri o. c., pag. 290, 294, 44. Sim. Fl. Marianu o. c., I. pag. 102 s. a.

care piesa Niceru enara, cumu unu omu órecare, ce-lu însociá pe drumu, dintr'odata 'si lapedà imbracamentulu, se fece lupu si fugí in padurea învecinata; éra dupa ce Niceru se reintorna acasa, servitorii i spunu, cà unu lupu furiosu i atacase turmele, ci unulu din sclavi sarindu 'lu impunse cu furc'a in gîtu; indata dupa acea Niceru ducundu-se la sociulu seu de caletoria, spre marea sa mirare 'lu afla diacundu in patu si mediculu operandu-i gîtulu vulneratu.¹⁾

Ráru animalu e inse, care in credenti'a diverseloru popóra, incependu din cea mai inalta vechime pana in tempulu de facia, se fia jocatu mai mare rola, decumu jocara si jóca sierpii. Asia si in credentiele si datinele poporului nostru. Prea frumósele si cu adevratu poeticele naratiuni, legende, basme, anecdote, inventate in parte de imaginatiunea viua a poporului daco-romanu si in parte eredíte dela strabuni, furnica de sierpi de casa, de belauri, de smei si smeinie si de alte asemeni fiintie. Ce suntu acesti sierpi de casa in credenti'a romanului dacianu? Nu alta ce, decátu unu resunetu din dogmele religioare ale romaniloru antichi despre larii domestici si penatii paterni si preste totu despre genii séu diei protectori, cari, parte buni, avea destinatiunea de a protege ómenii, parte rei, resbuná criminele si alte pecate, si cá in crestinismu angeriloru si santiloru, li-se atribuiá rol'a de midiolocitori intre dieii superiori si intre ómeni. Pentru acea eli erá celi mai antaiu invocati si órorati la sacrificia, séu cá se graimu cu Plutarchu, „genii s'ntu aceia, cari presiedu la sacrificiale si ospetiele date in onórea dieiloru, caroru diei genii le sierbescu,²⁾ dupa ale caroru nume se si numiá genii apoloniani, minervici scl., si a caroru genii locuintia stabile se credea a fi in luna, dara si pre pamentu posiedea locuintie mai specialii; anumitu pre cei de pre insulele sporadice, dupa marturirea lui Plutarchu, „i credea sacri si neviolabili toti britanii, asia càtu déca cineva i atacá séu plane ucidea, ei aducea venturi si furtune si une-ori infectá chiaru aerulu cu pestilentia.“³⁾ Acumu de intramu in umilile cascóre ale tieranului rom. si intrebamu, ce tiene elu despre sierpii de casa? primul lui respunsu e, cà „fia-care casa si-are sierpele seu,“ chiaru precumu dicea romanii cei vechi, „genium esse unius cujusque loci.“⁴⁾ Si cumu cà pre acesti genii cei vechi si-i imaginá in forma de sierpi, ne atesta apriatu Serviu si Propertiu;⁵⁾ ne atesta famosulu archeologu Montfaucon, constatandu, cà

in obiecte antice genii se afla desemnati cá sierpi;¹⁾ ne atesta acele locuri la scriitorii vechi, in carele geniulu cutarui, p. e. la Virgiliu geniulu lui Anchise, se infaciosiédia lui Enea in form'a unui sierpe;²⁾ cá se tacemu de emblem'a lui Esculapu cu unu sierpe resucitu pre caduceu-i vindecatoriu, si de Hygeia, diein'a sanetatei, desemnata la cei antichi cu unu sierpe in mana; cá se tacemu, cà sierpi mo nostrosi draconi séu smei, padiescu in mitologia funtan'a Castalideloru, merele de auru in gradin'a Esperideloru, renumit'a lana de auru in Colchide, si in naratiunile mitice si datinele romanesci inca jóca una rola de totu insemnata.³⁾

Altu-cumu, in interesulu adevérului fia disu, vechii egipteni inca sub forma de sierpe adorá pre primitivulu loru dieu „cneph,“ si mai dupa acea pre principiele binelui si alu reului, precumu si Serape, Jouele egipténu, si Iside se representá la densii suptu figur'a unui omu cu unu sierpe incolacitu in giurulu corpului.⁴⁾ Totu asia la popórale tracice, in speciale la daci, filosofulu Zamolse, invetiacelu alu lui Pitagor'a, metempsicosea sufletelor si transformarea loru in eroi si genii séu semidiei o intaciosiá suptu tipulu sierpelui; ba nici cartile sante ale crestinatatei, cumu se sci, nu potura scapá fara resunete de ale acestei credentie.

(Va urmá).

Ceva din cunoscintele meteorologice.

(Urmare.)

III. Despre undele aerului si amblarea tempului.

Cá se cunóscemu càtu de bine circumstantiele amblarei tempului, trebuie se avemn in buna bagare de séma urmatóriele:

De si sórele produce vara si érna, radiele lui ne aducu caldura si lips'a acelora frigulu, pre langa tóte aceste, amblarea tempului nu depinde numai dela sóre, pentru-ca déca aru lucra numai sórele, atunci preste tóte partile pamentesci, aru fi intru unu tempu anumitu óre-carele, ori numai caldura, ori numai frigu neschimbatu. Sórele inse provóca misicarea aerului si prin acésta din tienuturi mai tare incaldite acurge preste tienuturi mai pucinu incaldite, mai reci, ventu caldu, si vice-versa, din tienuturi reci venturi reci preste tienuturi calde.

Acésta undulare a aerului aduce cu sine tempuri nuoróse, senine, ploi, lucire de sóre, neua,

¹⁾ Petronius Prand. Yrimaleh., c. 61.

²⁾ Plutarch. la Teodorescu, o. c., pag. 98.

³⁾ Idem ibid.

⁴⁾ Festus s. v., cfr. Servius in Georgiu lib. I.: „Genium dicebant antiqui naturalem deum unius cujusque loci.“

⁵⁾ Servius in Aeneid. V.: „Nullus locus sine genio est, qui per anguem plerumque ostenditur.“ Propert. l. IV. eleg. 8: „Lanuvium annosi vetus est tutela draconi.“

¹⁾ Montfaucon Antiquit. Graec. et Rom., 4757, p. 73.

²⁾ Virgil. Aeneid. V., 84-96.

³⁾ Demet. Cantemiru, Descrierea Mold., pag. 286: „Si la nunte, la ingropari, si la alte intemplari sciute de romani, cinstescu prin versuri si cantari nisce ddieiri necunoscuta si duchluitórie a idoli daci.“

⁴⁾ Montfaucon o. c., pag. 74, tabul. LXX. fig. 1, tab. LXXV. fig. 6, 7.

ghiatia, recóre in tempu de vara, si caldura in tempu de érna, precumu si nopti cu inghiatiuri in tempu de vara si temperatura caldurósa in tempu de érna. Cu unu cuventu, misicarea aerului si a ventului produce cumu amu dice amblarea tempului, adeca caldura si receala, schimbamentulu in seceta si tempu umedosu ori ploia.

Dara de unde vine si se pornesce ventulu? Din caldur'a sórelui care influentiadia asupra aerului!

Totu rotogolulu pamentului este incungiaratu de o cétia, pe care nu o vedemu, si o numimu aeru. Insusirea aerului este aceea, cà déca se incaldiesce, se destinde (se spandesce, expanditur). Déca vomu pune spre esemplu o besíca impluta cu aeru si bine legata intru o tieve de ale caminului séu in urloiu, aerulu ce se va afla in besíca, intru atàta se va spandí, in càtu besic'a care l'au cuprinsu, va plesní cu detunatura bunicica.

Aerulu incalditu si asia spanditu, fiindu cu multu mai liusioru decâtu aerulu celu desu si rece, tinde a se redicá totu-déuna mai in susu.

Camerele, chiliile nóstre de locuitu, dara cu plafondu inaltu, totu-déuna suntu mai greu de incalditu, decâtu cele cu plafondu mai scundu, pentru-cà aerulu incalditu se redica totu-déuna in susu, si de aci urmédia cà la padimentu este frigu, éra la plafondu caldu; de aci vine si aceea, cà pitiórele de si nu suntu bine imbracate si incaltiate, érn'a le cuprinde unu frigu simtibilu, pre candu manile nóstre, care suntu de altramente góle, suntu mai calduróse, si déca ni-amu redica la plafondulu caseloru nóstre, cu buna séma acolo ni-arú fi mai caldu cá diosu. — Muscele se aduna mai cu séma totu pre la plafondu caseloru, pentru-cà si ele simtu cà acolo aerulu e mai caldu, mai varaticu, pre candu diosu aru amortí de frigu, de óre-ce aerulu celu caldu se redica totu-déuna in susu.

Chiaru asia sta lucrulu si cu totu rotogolulu pamentului.

In tienutulu ecuatorului, in asia numit'a zona ferbinte sórele totu-déuna incaldiesce aerulu mai tare, si pentru aceea elu se ridica totu mai in susu.

In goliitiunea ce urmédia de aci, atàtu din partea meridionala, càtu si din cea nordica intra aeru rece; acesta éra se incaldiesce de radiele sórelui si asemenea se redica in susu, vrendu a face locu aerului celui rece, care totu mereu se inbuldiesce din partea ambeloru poluri.

Pre acésta cale, la ambele poluri aerulu se raresce si intogma cá in regiunile ecuatorului se nascu si se ivescu goliitiuni, care se implu prin aerulu redicatu in susu si incalditu dela ecuatoru. De aci apoi urmédia, cà aerulu este si se afla in continua miscare, curgèndu aerulu celu rece aprópe de suprafaci'a pamentului in directiune catra ecuatoru, éra celu caldu mai pre susu si pre de-asupr'a celui rece catra poluri.

In consecenti'a acestui lucru naturalu, fórté bine

dice poporulu nostru, cà s'au pornitu venturile dela unu capetu de lume la celalaltu. — Cine are ceva cunoscientia, ceva simtire despre fenomenele aceste naturali, nu va mai remanea de locu in dubietate despre adeverulu acestoru fapte.

Déca.pentru esemplu, in tempu de iérna ese fumu in casele nóstre, deschidemu ferestrele cá se ésa afara, si in casulu acésta ori si cine s'au potutu convinge, cà pre la capulu celu de-asupra alu ferestrei, fumulu ese afara, éra pre la capulu ferestrei celu din diosu, asia ni se pare, cá si cum fumulu éra aru intra in odaia; dara acésta este numai la parere, in realitate inse nu este asia, pentru-cà pre de-asupra, adeca la verfulu ferestrei ese din casa afara aerulu celu caldu, si cu densulu se duce totu de-odata si fumulu, pre candu pre partea din diosu a ferestrei buiesce din afara aerulu celu rece in casa, ridicandu fumulu care se mai afla in casa si alun-gandu'lu pre partea de asupra a ferestrei afara.

In asemenea casuri, celu ce baga bine de séma se póte convingè, cà doue unde de aeru pornescu si lucra din parti oppuse, una contra alteia, frecandu-se si trecèndu una pre de-asupr'a alteia.

Aceesi lege a naturei domina si pre pamentu si indatavomu vedea, ce mare influentia are aceea si asupra amblarei tempului.

IV. Legile positive relative la cunoscienti'a amblarei tempului.

Sorgintele principale alu ventului este aerulu, care se revarsa de o parte dela ecuatoru catra poli, si de alta parte dela poli catra ecuatoru. Prin acésta ventulu respandesce totu de-odata caldur'a, pentru cà aerulu celu rece dela poli, recoresce tienuturile cu caldur'a tropica, éra celu caldu imprascie caldur'a ce o aduce cu sine printre aerulu celu rece.

De aci vine, cà une-ori in tienuturile cele reci nu este asia frigu, precumu aru fi, candu aerulu nu aru fi in miscare, éra in tienuturi cu caldur'a tropica, ferbintiél'a nu póte se ajunga la acelu gradu, unde aru trebui se ajunga, daca aerulu aru sta nemiscatu asupra pamentului.

Intru acésta vedemu caus'a principala a ventului si a escarei lui.

Dara nu este a se considera singuru numai acésta cauza pentru formarea ventului, pentru-cà atunci amu avea numai doue venturi detiermurite, si anume unulu care aru sufla nemidiulocitu peste suprafaci'a pamentului dela zonele polari catra ecuatoru si altulu care aru sufla mai pre susu dela ecuatoru catra poli; noi asia-dara amu avea numai doue venturi, unulu rece sau septemtrionalu dela polulu nordicu, si altulu caldu sau austrulu din regiunea ecuatorului.

Este inse o inpregiurare care acésta stare a lucrului o modifica in mesura esentiale, si anume, cà pamentulu 'si face cursulu seu pre langa ossi'a sa totu in 24 óre invertindu-se dela apusu catra resaritu, éra cu densulu de-odata se inverté si aerulu

care'lu incungiura; dara fiindu-cà partile pamentului carii suntu mai aprópe de ecuatoru, in rotarea acésta se invertu cu iutiala necesarmente mai mare decatu cele care suntu si se afla mai departate la poluri, pucinu reflectandu, potemu vedea, ba este si probatu, cà aerulu acela care se revarsa dela poluri catra ecuatoru si atinge cum amu dice suprafaci'a pamentului, totu-déuna percurge numai asupra acelei parti terestre, care se invertu cu mai mare iutiala catra resaritu, decatu insusi acestu aeru, éra aerulu care se revarsa dela ecuatoru, si care percurge mai pre susu, cu acea iutiala curge catra poluri, cu care a dimenatu catra resaritu dinpreuna cu partile terestre dela ecuatoru, care se invertu; prin urmare se strecura asupra unui teritoriu, care se misca spre resaritu cu mai pucina celeritate, decatu insusi aerulu.

De aci se nascu venturile passate (Passatwinde), care suntu de fórte mare insemnatate pentru navigatorii pre mare. Ventulu acesta este in partea pamentului locuita de noi, adeca in emisfer'a nordica in regiunile cele mai de diosu nordostice, éra in regiunile mai inalte vestu-sudicu, si in ceealalta parte de pamentu, séu emisfer'a sudica in regiunile mai de diosu ostu-sudicu, éra in regiunile mai de susu vestu-nordicu.

De aci urmédia regulele certe ale amblarei tempului.

Este fórte in retacire acela, care cugeta, cà ventulu si amblarea tempului, aru fi doue lucruri deosebite. Amblarea tempului nu este alta, decatu starea si circumstantiele in care se afla aerulu.

Déca érn'a, primavér'a, var'a si tómn'a este frigu, aceéa nu depinde de acolo, cà pamentulu ori partea de pamentu unde locuimu, ar' fi mai frigurósa, mai rece cá altu candu-va, pentru-cà déca vomu sapa grópe in pamentu, vomu afla indata, cà straturile subterane nu suntu influintiate nici in privinti'a caldurei si nici a recelei, dela amblarea tempului.

In caldur'a de 30° nu simtimu diferentia in privinti'a caldurei de preste diua si a frigului de preste nópte. Intru unu celariu de 60' afundime nu simtimu nici una diferentia intre dilele cele mai ferbinti de vara si intre tempulu celu mai friguros de érna, pentru cà sub pamentu nu existe diferentia intre amblarea tempului; asia dara acésta depende dela aeru si de venturi.

Amu disu cà amblarea tempului, séu mai bine a miscarei ventului, are regule certe, dara totu-deodata amu mai adausu, cum-cà suntu de totu multifere causele, care conturba acele regule certe, cà prin urmare aceste facu cu totulul imposibile determinarea amblarei tempului pre luni si ani inainte.

Ni-amu facutu asia-dara cunoscuti cu acele regule certe. Aceste regule se producu primo: prin cursulu sórelui (séu vorbindu mai la intielesu, prin rotatiunea pamentului pre langa sóre; alu doilea prin dimenarea aerului dela poluri catra ecuatoru si dela ecuatoru catra poluri, si alu treilea: prin in-

vertirea pamentului pre langa ossi'a sa, care in acestu modu produce venturile dela orientu si occidentu sau ostu-vestu, ostu-nordu-ostu, vestu-nordu-vestu etc., si care le numimu Apeliotes séu subsolanulu, zefirulu séu favoniulu, Iapyx séu Caurus ori Corus, Curus séu Vulturinus si altele, precumu Fenix. Notus, Africus, Cercias, Boreas si Caocias.

Tóte aceste se potu calcula cu precisinne, precumu si suntu calculate, éra prin acésta avemu fundamentulu la cunoscinti'a amblarei tempului; in capitulelele urmatóre inse vomu vedea, ce greutati immense ne obvenu inainte prin alte impregiurari care nu se potu prevedea inainte.

V. Referintiele aerului si ale apei la amblarea tempului

Caus'a principala cà amblarea tempului nu se póte determina inainte, este aceea, cà atatu aerulu catu si pamentulu nu suntu compnse din substantie omogene de aceeasi natura, de aceleasi calitati. Ori care económa. ce are de lucru cu uscarea vestmenteloru, séu asia numiteloru schimburi albe, scie cà aerulu atrage la sine umediála, déca trece pre langa obiecte umede. Aceea economa care voiesce cà vestmentele ei se se usce mai curendu, le intende intr'unu locu, unde ambla ori bate ventulu, pentru-cà densa scie, cà ventulu le usca mai iute decatu radiele sórelui, care p. e. lucisce intr'unu tempu linu.

De unde vene acésta? Aerulu uscatu venindu in atingere cu lucruri umedóse, sbea, sugé in sine umediála, si déca nu sufla ventulu, ba déca nu este ventu de locu, umediála remane in obiectele umede, si uscarea acelora progressédia fórte cu greu. Indata inse ce sufla ori bate ventulu, acela lia si duce cu sine aerulu umedosu, si aduce totu mai multu aeru uscatu, in atengere cu obiectele umedóse, si prin acésta uscarea vestmenteloru umede inaintédia mai cu rapediune.

De aci urmédia, cà vestmentele nu le usca caldur'a, pentru-cà p. e. érn'a, candu acele suntu intense pre sfóra, inghiatia si totusi se usca, déca nu le lipsesce ventulu, deóre-ce ventulu le aduce in atingere continua cu aerulu uscatu.

Asemenea scie ori si care económa, cà déca densa fréca ori spála padimentulu, trebue se deschidia usi'a si ferestrele, cá ventulu se amble prin casa, pentru-cà acela atrage la sine umediála si o duce mai departe, din care cauza padimentulu se usca cu multu mai curendu, cá candu amu face numai caldura in casa si nu amu lasa, cá ventulu se resbata aerulu umedosu afara din casa.

Din aceste esemple invetiamu, cà aerulu ia in sine apa si umediála, prin urmare ori-cine va pricepe usioru ceea ce se intempla, déca punemu unu pacharu plinu cu apa intr'o feréstra deschisa, si acolo ilu lasamu mai multu tempu, ap'a din in ce se impucinédia, pana candu la urma dispare de totu si pacharulu remane uscatu. Ce s'a facutu ap'a? Ae-

rulu o au sbeutu cu incétulu, pana candu o au de-secatu de totu.

Acumu dara vine intrebarea, ce au facutu aerulu cu tóta ap'a aceea care o au sbeutu? Aerulu sbóra prestè marile lamei, preste lacuri si fluvii, piraie, is-vóre, paduri umedóse si umbróse, campuri si altele, si din totu loculu ia cu sine parti apatóse. — Unde remanu, unde se perdu asiadara aceste parti apatóse? Aceste condensédia si prefacundu-se in nuori, negura, plóia, nea si ghiatia, cadu éra pre pamentu.

Asupra acestoru fenomene naturali, inca si intre ómenii culti aflamu pareri fórtè scalciate. Multi isi representa nuorii cá unu corpu tare, in care ar' fi apa si din carii ar' cadea plóia pre pamentu. Acésta presupusetiune este cu totulu gresita, pentru cá nuorii nu suntu alta, decatu negure redicate in aeru, si negur'a nu este alta, decatu nuorii carii ambla pre su-fraci'a pamentului.

Se ne observamu numai bene noi pre noi, si indata vomu casciga conceptele cele adeverate des-pre negure si nuori.

Totu omulu, care in tempu de érna sufla in pumni ca se'si incaldiésca manile, póte observa, cá acele i s'a umeditu. Déca vomu abura ori vomu sufla asupra ferestrilor uscate, vomu observa ase-menea, cá asupra acelora se intende si formédiu unu stratu subtirelu de apa. De unde vine acést'a? De acolo, cá aerulu pe care'lu resufflamu din noi afara, scóte cu sine parti apatóse din sangele si trupulu nostru.

Aceste particelle de apa nu le vedemu candu aerulu este caldu, pentru-cá aceste suntu iu forma de aeru, dara indata ce este frigu, scie ori-si cine cá acele suntu visibile, si cá in casa se prefacu in forma de negura, in forma de picuri, déca aburii re-sufflati ajungu pre unu obiectu rece, ba inghiatia si devinu in forma de bura, déca-vinu in atingere cu unu frigu mai mare, si in urma se prefacu chiaru si in sloii de ghiatia.

Éta dara unu esemplu, cá partile apatóse ale respiratiunei nóstre nu suntu visibile in aerulu caldu, dara cá ajungundu in aeru mai rece, se prefacu in negure, in aeru si mai rece, picuri, si de totu rece, nea, bura, chiaru si ghiatia.

(Va urma).

Hygien'a, sanetatea.

Popórale antice, mai alesu elinii si romanii, tie-nez atâtea de multu la sanetatea fisica, in càtu spre a poté obliga pe poporu si mai strinsu la conserva-rea sanetatiei, inventasera spre acestu scopu si divi-nitati sub nume de Aesculapiu cu fia-sa Higiea, caroru le ridicá temple, in care popii avea se invetie pe poporu a'si pretiui si conserva sanetatea, inve-tiandu mai alesu pe femei a cunósce multime de plante si alte producte de a le naturei, cu care s'aru potea

viudeca morburi diverse. Urmele acestoru invetiaturi au mai remasu pana in dío'a de astadi la femeile daco-romane. De alta parte inse, din prea mare ne-fericire, influintiele popóraloru barbare si selbatece, éra mai alesu ale celoru turcesci au strabatutu si intre romani in multe respecte, éra mai alesu in ceea ce concerne curati'a locuintiei si a trupului fia-carui; cu alte cuvente: barbarii au dedatu si pe romani a locui in case necurate, puturóse si a nu'si scalda tru-pulu nici-odata. Invetiaturile pe care ni le dau cá de ani treidécii incóce despre higiena medici cá dr. Anast. Fetu, Felix, P. Vasiciu si alti càtiva, strabatu fórtè anevoia chiaru si la clasele ce pretindu a fi cultivate. Deunadi citiramu in diariile magiare una lamentatiune fórtè dorerósa, cá populatiunile Un-gariei, ale Transilvaniei si Croatiei se imultiescu ne-spusu de incetu, ba inca unele elemente nationali descrescu, cá copii mici pana la 5 ani moru nease-menatu mai multi decatu in alte tieri, din cauza mai virtosu, cá mamele loru ii tienu in putori si nespala-ti, dara'i indópa cu mancari cá pe porci, éra cá din 40 de mii copii nelegiuiti càti se nascu in Un-gari'a preste anu, mai multu de $\frac{1}{2}$ moru de mici, si altele cá acestea. Noi inca amu potea lamenta in sensulu aeasta si a repetí multe din câte s'au publi-catu chiaru si in acésta fóia; amu potea reflecta intre altele la fói'a venerabilelui nostru septuagenariu dr. P. Vasiciu, Hygien'a si Scól'a, care ese in alu II-lea anu la Temisiór'a, dara unii afla „cá este prea nemtiésca,“ altii cá nu o intielegu, (fóra cá se o fia luatu amana), ceilalti cá ei nu vréu se fia hidropati nici vegetariani. Bine, fia asia cumu dicu ddloru (?); dara noi se ascultamu ce mai dicu si altii; éra spre acestu scopu vomu reproduce aici câteva observatiuni ale dlui P. S. Aurelianu, membru alu societatiei aca-demice romane, in recensiuinea ce face la operatulu celu mai nou alu dlui dr. Felix din Bucuresci.

„Déca este vre-o sciintia care ar' trebui se fia cunoscuta de totu omulu, este igien'a: si acésta este atatu de adevratu, cá in mai multe staturi din Eu-rop'a se invatia acésta sciintia chiaru in scólele pri-marie. Medicii spunu ori si cui voiesce se'i asculte, cá cele mai multe bóle de care este afectatu omulu, s'ar putea inlatura printr'unu regimu igienicu ratio-nalu. Se póte admite ca la o suta totu s'ar' afla cinci-dieci individi, cari nu ar' calca invetiaturile igienei; inse ar' trebui pentru a nu le calcá, ca se le cunósca. Si cum se le cunósca, candu incependu dela scól'a primara si pana la absolvirea cursuriloru universitare junele studentu nu afla nici unu cursu catu de ele-mentariu, in care se invetie déca nu mai multu, celu pu-cinu preceptele fundamentale ale igienei. Acésta lipsa a invetiamentului publicu esplica intre altele si caus'a nepasarei cu care suntu administrate interesele igie-nice ale orasielor. In acésta privintia, cauta se o martarisimu, orasielè nóstre lasa multu de doritu. Cu tóta staruinti'a ce recunóschemu cá au depusu din candu in candu autoritatile comunale, totusi s'a fa-

cutu prea pucinu progresu. In acésta parere ne intaresce si mai multu interesantulu „raportu generale pe anulu 1876 asupra igienei si salubritatii publice a orasiului Bucuresci.“ In acestu raportu invetiatalu profesore de igiena alu facultatei de medicina, domnu doctoru Felix desfasiura inaintea cetitoriului tóte cestiunile de igiena si salubritate privitóre la salubritatea publica, igien'a locuintieloru, igien'a industrială, cimiteriile, apa, igiena alimentara, igien'a scóteloru si altele; arata cá starea igienica a capitalei nóstre lasa fórté multu de doritu, si ori cine are catusi de pucina curiositatea de a observa, va recunósce cá dn. doctoru Felix are multa dreptate. Este de notatu, cá caus'a acestei stari de lucruri vatamátoře sanatatii publice suntu toti locuitorii capitalei, cá-ci, ori-ce s'ar' dice, igien'a unui orasiu nu depinde numai de primaria, dara de fia-care locuitoriu in parte. Ce se faca primari'a proprietariului care tiene cu lunile bagligarulu cailoru in midiuloculu curtii; care ingadue ca tóte láturile si murdariile se se arunce pe strade; care nu pune nici se-si curatie curtea sa propria si lasa se crésca balariile intr'ensa? Ce póte face primari'a si politi'a acelu nesocotiti cari scotu pe furisiu animale mórté si le arunca pe maidane si pe strade, cá cumu prin acésta ar' scapa de relele consecintie igienice ale unei asemenea neingrigiri? Trebuescu dara, déca dorimu cá capital'a nóstra se se asemene intru catu privesce curatiuni'a celoru-lalte orasie din Europ'a, cá noi insine se venimu in ajutoriulu autoritatiloru comunale si la casu candu aceste ar' fi nepasatóre, se le nevoimu a'si face datori'a.“

„Done capitole din raportulu domnului Felix cari presenta unu interesu particularu pentru economisti suntu acele privitóre la morbiditate si mortalitate si la miscarea populatiunei. Datele reproduse in acésta parte a raportului ne incredintiéza din nou, cá mortalitatea copiiloru este prea mare. Intre alte cause carora se atribuesce acésta mortalitate, crescerea loru nerationala ocupa locul d'antaiu.“

Intre afectiunile cari facu se piara populatiunea, bólele cáiloru respiratorie ocupa in tabel'a mortalitatii a anului 1876 primulu rang; si mai multu: in 1876 au muritu mai multe individe de asemenea bóle decatu in 1875; in adeveru in 1876 au muritu de bóle ale organeloru respiratorie 35 la 100 din cifr'a totala a mortalitatii, éra in 1875 s'a constatat 34 la 100. Doctorele Felix ne spune, cá in privinti'a numerului mortiloru de tuberculósa pulmonara Bucurescii au intrecutu chiaru Londra, Berlin, Triest, Munich, Stokholm si Cristiania. Numai la Vien'a, Paris, Bud'a-Pest'a, Prag'a, Francfort si Coloni'a decese de ftisie pulmonara facu 17 pana la 20 la 100 din numerulu totale alu deceselor.

Déca capital'a nóstra ar' fi unu orasiu industrialu si in conditiuni economice cá celelalte orasie mari din Europ'a, s'ar' mai intielege acésta intetire a ftisiei; altele dara suntu causele, si doctorele Felix

indica pe cele mai multe in raportulu seu. Ori-cumu ar' fi, numerulu crescendu alu mortiloru de tuberculosa si marea proportiune de morti de ftisie trebuie se ne ingrigiéscă pe toti. Acésta teribila si necrutatóre afectiune secera populatiunea mai multu cá ori-care alte bóle. si cu dreptu dn. Felix ne observéza, cá „ne spariamu de calamitati trecatóre, de epidemii cari disparu cumu au venitu, si remanemu indiferinti in faci'a inamicului care s'a instalatu in midiuloculu nostru intr'unu modu permanentu, care corupe sanatatea generatiuniloru viitóre, care dá Bucuresciloru caracterele orasielorulu celoru mai nesantóse ale occidentului Europei.“ Intielegemu aceste cuvete ale invetiatalu igienistu candu vedemu cá din 5043 morti in anulu 1876 au muritu de tuberculosa pulmonara, pneumonia caseósa 830 individi!“

Spatiulu unei cronici neingaduindu mai multe amenunte, ne permitemu a atrage seriósa luare aminte a autoritatiloru respective si in generalu a tutoloru cari se intereséza de infflorirea tiei, asupra cestiuniloru tractate de catra dn. Felix. Tratandu cestiunea populatiunei in tíer'a nóstra inchiaemu cu urmatórele cuvinte: „Pentru noi romanii in particularu cestiunea populatiunei este o cestiune de esistencia si de marire nationala. A favora prosperitatea economica si a negligia prosperitatea populatiunei este cá cumu amu lucra pentru o gradina pana ce fructele au ajunsu la maturitate, remaindu cá altii, ér' nu noi se se foloséscă de densele.“ Acea ce amu disu in 1875 repetamu si astadi: sporirea populatiunei si imbunatatirea traiului suntu conditiuni fundamentale, primordialé pentru infflorirea statului romanu, si cá ástu-feliu merita se ocupe locul d'antaiu in meditatiunile ómeniloru nostri de statu.

Pentru cá faptele statistice se fia apreitiuite dintr'o simpla aruncatura de ochi, se intrebuintiéza de catu-va tempu asia numita „metoda grafica.“ De acésta metoda s'au servitu cu succesu domnu doctore Chernbach pentru a alcatui o tabela, care representa pe de o parte numerulu pacientiloru tractati si esiti din spitale, éra pe de alta numerulu deceselor. Curb'a rosia indica numerulu persónelorulu insanatosiate, éra curba négra numerulu deceselor. Inflectiunile mai multu séu mai pucinu pronuntiate ale curbelorulu ne arata starea de intensitate a mortiloru ocastrate de diferite afectiuni, séu numerulu insanatosiatiloru.

Si din tabloulu doctorelui Chernbach resulta, cá si din raportulu medicului-siefu alu capitalei, cá cele mai multe morti se datoiescu tuberculósei pulmonare. O bóla care ocupa unu locu insemnatu in tabloulu despre care vorbimu este intocsicatiunea palustra, un'a din causele, carora se datoiescu debilitatea populatiunei nóstre.

Curbele domnului Chernbach arata in acelasi tempu starea morbiditatii si mortalitatii dupa luni. D-sa ar' aduce unu serviciu realu, dacá ar' esecuta o lucrare analoga pentru tíer'a intréga.

In aceiasi directiune recomandamu cetitoriloru

nostru interesant'a lucrare a domnului doctore Agappi, „cercetari demografice asupra populatiunei din Romania'a," asupra careia vomu reveni.

Este semnu bunu si incredintiatoriu, candu ómenii de sciintia si in specialu mediciei se indeletnicescu cu important'a cestiune a populatiunei.

P. S. Aurelianu.

Epistola colectiva.

Subscrisul redactoru alu acestei foi fu surprinsu in modulu celu mai placutu si obligatoriu de catra unu numeru considerabile de amici, de binevoitori, colegi onorabili si multu stimati, societati de lectura ale tenerime'i si alti vechi cunoscuti, carii in urm'a suferintieloru lui, condusi de nobilitatea sentiementului care'i inspira, aflara cu cale a'lu consola si felicitata atatu pe dio'a de 23 Aprile (5 Maiu), catu si inainte si dupa aceea, de aici din locu, dela Sibiu, Blasiu, Clusiu, Desiu, Nasaudu, Bud'a-pest'a, Lugosiu, Temisióra, Abrudu, Bucuresci si de pe airea, prin nuntiuri, bilete, epistole si telegrame. Elu se simte indatoratu a'si aduce ferbintea sa multiamita la toti si la fia-care in particulariu, prin responsuri epistolare, isi cere inse scusele sale, cá in inpregiurarile presente nefindu in stare de a'si face dator'i'a in modulu acesta cerutu de buna cuviintia, prin scrierea celu pucinu pe optudieci epistole, luá refugiu la colónele foiei ee redactédia si dá aci espressione gratitudinei sale catra toti amicii si binevoitorii sei; róga totu-odata pe toti cá se primésca in spiritu stringerea sa de mana fratiésca, cá simbolu alu charitatiei si nestramutatei credintie in viitoriu.

Brasiovu 1/13 Maiu 1877.

Alu tuturoru frate devotatu
G. Baritiu mp.

BIBLIOGRAFIA.

Dn. dr. Ioanu Ratiu, auctorulu Institutiiuniloru dreptului bisericescu anuntiatu in Nr. precedente, mai are si acestea opuri publicate:

Principiale generali ale religiunei crestine, pentru clas'a V. gimnas. si preparandia. Blasiu 1872. 80 cr.

Principiale speciali séu dogmatice, pentru clas'a VI. gimnas. si preparandia. Blasiu 1872. 1 fl.

Etic'a crestina, pentru seminariile clericali. Blasiu 1873. 2 fl. 50 cr.

Prelectiuni teologice despre matrimoniu, impediamente si procedura. Blasiu 1875. 3 fl.

Fericita acea junime studiósá, careia profesorii ii facilitédia labórea prin tiparirea studioloru de care se ocupa. Strabunii nostrii carii invetiasera inainte cu 100 de ani in Blasiu, invetiá de es. arithmetica, in lipsa de tabelle si charthia, formandu ci-

frele cu betisióre, vér'a in arin'a piatiei, érn'a in nea. Cu imultirea scóleloru s'au imultitu studiele, dara abia unele tiparite, cele mai multe scrise; intre acelea era câteva de câte 100 pana la 200 de colé.

— Concordantia biblica reale, séu locuri scripturali in ordinea alfabetioa a materieloru diverse, elaborata de Titu Budu, concipistu episcopescu, vice-notariu si asesoriu consistor. Partea II. Gherl'a, 1876. Cu literele tipografiei diecesane. Se atrage atentiunea la cele espuse pe invelitórea acestui opu.

— Éta si alta carte, din alta sfera a conosantielor, fórté necessaria, de multu asteptata, practica bine scrisa.

Veterinariulu de casa, pentru cai, vite, cornute, oi, capre si rimatori, cu privire la istoria naturala, inpartirea in rase, descrierea raselor cunoscute, otarirea betranetiei, cunoscerea insielatiuniloru, prasirea animaleloru domestice, alegerea loru la prasire, modulu de nutrire si tractarea cu ele. Curarea celor mai principale morburu interne si externe cu medicine de casa si adausa cu o multime de recepte, din cele mai aprobate medicine dela cei mai renumiti veterinari. Otarirea tempului de garantare si regulele de politia dictate prin lege. Lucratu pentru poporulu romanu de Basiliu Cornea, magistru de chirurgia, obstetritia si veterinariu. Gherl'a 1877. Cu literele tipografiei diecesane. 2 fl.

— Principie pentru scrierea si pronuntiarea limbii romane de Dem. I. Popilianu, licentiatu in litere.

Motto: „Urmasiloru mei Vacarescu
Lasu voue mostenire
Crescerea limbii romanesci
Si-a patriei iubire.

I. Vacarescu.

Craiova, 1876. Tipografi'a nationale, Teodoru Macinca si Ralianu Samitca.

— Descrierea planetelor (veninóse, cultivate, pomi, arbori etc.) desemnate in 30 tabele colorate, edite de I. F. Schreiber, din Esslingen. Traductiune romana dupa textulu francesu, de S. M. Craiova. 1877. Tip. Frati Benvenisti, strad'a Lipscani Nr. 5. pag. 39. Pretiulu 50 bani.

— Monitoriulu Comunelor, diariu de agricultura practica, 3 volume dela 1861—1863 — publicatiune oficiala, de P. S. Aurelianu.

Notice sur la Roumanie, principalement au point de vue de son économie rurale, industrielle et commerciale (in colaboratiune cu dn. A. Odobescu). Paris, 1857, de P. S. Aurelianu.

Manualu de agricultura pentru scólele primarie. Bucuresci, 1869, de P. S. Aurelianu.

Catechismulu economiei politice. A dou'a editiune. 1874. Bucuresci, de P. S. Aurelianu.

Tiér'a nóstra, schitie economice asupra Romaniei. Bucuresci 1875, de P. S. Aurelianu.

Bucovin'a, descriere economica insocita de o charta, de P. S. Aurelianu.

Elemente de Algebra, a dou'a editiune, pretiulu 5 lei, de Em. Bacaloglu.

Elemente de fisica, cu 24 tabele de figuri litografiate in brosiura separata, de Em. Bacaloglu. Pretiulu 10 lei.

Elemente de zoologia, 5 lei, de dr. Dim. Brandza.